

סעיפים א'–ב'–ג'

משנה – "עמוני ומואבי אסורים ואיסורם איסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד.

מצרי ואדומי אינם אסורים אלא עד שלושה דורות אחד זכרים ואחד נקבות. רבי שמעון מתיר את הנקבות מיד. א"ר שמעון ק"ו הדברים: ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם התיר את הנקבות מיד, מקום שלא אסר את הזכרים אלא עד שלושה דורות אינו דין שנתיר את הנקבות מיד?! אמרו לו: אם הלכה (מקובל שזו הלכה למשה מסיני) נקבל, ואם לדין (אם זה לימוד בק"ו), יש תשובה. אמר להם: לא, כי הלכה אני אומר". (יבמות עו:)

משנה – "ממזרים ונתינים (גבעונים שגזר עליהם יהושע) אסורים ואיסורם איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות". (שם עח:)

גמרא – "בעו מינייה מרב ששת: פצוע דכא מהו בגיורת ומשוחררת? בקדושתיה קאי ואסיר או דילמא לאו בקדושתיה קאי ושרי? א"ל רב ששת תניתוה:

פצוע דכא ישראל מותר בנתינה. ואי ס"ד בקדושתיה קאי אקרי כאן לא תתחתן בם!

אמר רבא: התם (בז' עממים) משום קדושה, ולא קדושה הוא, דילמא מוליד בן ואזל ופלה לעבודת כוכבים. וה"מ (איסור התורה לא להתחתן בם) **בהיותן עובדי כוכבים, כי מגיירי בישראל שרו, ורבנן הוא דגזרו בהו (גם לאחר שהתגיירו) בהנך דבני אולודי, אבל האי דלאו בר אולודי לא גזרו ביה רבנן.**

הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי: [הפסוק עוסק בגרים כי] **בהיותן עובדי כוכבים לית בהו חתנות. נתגיירו אית בהו חתנות** (והתורה אסרה אותם)". (שם עו:)

שו"ע – פסק את המשניות, ולכן:

1. ממזרים ונתינים אסורים לעולם עד סוף כל הדורות בין זכרים ובין נקבות.
2. עמוני ומואבי אסורים לעולם אבל הנקבות מותרות מיד.
3. מצרי ואדומי אסורים עד שלושה דורות בין זכרים ובין נקבות. כלומר, אחר שהתגייר הוא ובנו שנוולד לו אסורים, ובן בנו מותר.

סעיף ד'

גמרא – "...ואיצטריך למיכתב להם ואיצטריך למיכתב אשר יולדו (בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבוא להם בקהל ה'): דאי כתב רחמנא אשר יולדו, ה"א מבניהם, מהם מנה (הוא ראשון, בנו שני, נכדו מותר), כתב רחמנא להם. ואי כתב רחמנא להם, ה"א מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד, כתב רחמנא אשר יולדו". (שם עח:)

הש"י – כלומר, שכל לידה שהיתה לאחר גיור נחשבת דור חדש, כי הולכים אחר לידה, וולד הנוולד אחר גרות נחשב לדור חדש.

שו"ע – פסק כגמרא, שמצרית מעוברת שהתגיירה, בנה מצרי שני.

סעיף ה'

משנה – "כל מקום שיש קדושין ואין עליו עבירה הולד הולך אחר הזכר, ואיזו זו? כהנת, לוייה וישראלית.

וכל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום, ואיזה זה? זו אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל [וה"ה אדומית ומצרית ראשונה], בת ישראל לממזר ולנתין. [וה"ה עמוני, מואבי, אדומי ומצרי ראשון שהתגיירו] וכל מי שאין עליו קדושין אבל יש לה על אחרים קדושין הולד ממזר, ואיזה זה? זה הבא על אחת מכל עריות שבתורה.

וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קדושין הולד כמותה, ואיזה זה? זה ולד שפחה ונכרית". (קדושין סו:)

גמרא – "...והלכתא: עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנייה ובין באשת איש (כי ממזר נעשה רק מי שיש לו קדושין על אחר)". (יבמות מה:)

ה"ה. המב"ן – הביאו שיש גורסים בגמרא שבמקרים אלו הולד כשר לישראל אבל פגום לכהונה, ולכן אם יש בת אסורה להינשא לכהן. ויש שלא גורסים תוספת זו וממילא הולד כשר גם לכהונה. **ונשאר הדבר בגדר ספק ואם נולדה בת ונישאה לכהן הולד ספק חלל ובדיעבד לא תצא ממנו.**

המב"ם – כתב שהולד כשר לחלוטין. משמע שגם לכהן.

רא"ש. טוה"ט – הכריע שהולד פגום לכהונה בודאות מק"ו מאלמנה שנישאה לכה"ג שבנה פגום.

שו"ע – פסק את המשנה שבכל מקרה שאין לה עליו קדושין הולד כמותה, ולכן ישראל שבא על אחת מאלו (נתינה, עמונית, מואבית, מצרית ואדומית) קודם שהתגיירה הולד כמותה, ואחד מאלו (נתין, עמוני, מואבי, מצרי ואדומי) חוץ מממזר שבא על בת ישראל **קודם** שהתגייר הולד כשר לקהל אלא שפגום לכהונה כדעת הרא"ש והטור.

בית שמואל – להלכה אם נולדה בת ונשאת לכהן בדיעבד אין מוציאים אותה ממנו, כי לרמב"ם ממילא כשרה לכהונה והרי"ף והרמב"ן מסתפקים. והעיקר כרמב"ן.

פת"ש. בשם משנה למלך – אם נשאת לכהונה לא מוציאים אותה מידו אך הוא עצמו צריך מן הדין לגרשה בגלל ספק דאורייתא ומחמירים אפילו בדיעבד, אבל לא ניתן לכופ אותה לתת גט. ואין זה דומה לגט שניתן ספק קרוב לו ספק קרוב לה שכופים אותו, כי שם זה ספק במציאות, אבל כאן בספק בהלכה למ"ד שמתורת לכהונה הוי גט מעושה ופסול.

סעיף ו'

גמרא – "אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן: מצרי שני שנשא מצרית ראשונה, **בנה שלישי**. אלמא קסבר בתר דידיה שדינן ליה...

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: מצרי שני שנשא מצרית ראשונה **בנה שני הוא**. אלמא בתר אימיה שדינן ליה". (יבמות עח.)

רש"י, תוספות, רמב"ג, רא"ש, טור – הלכה כרב דימי שבנו שני **כי הכל הולך אחר האם תמיד**. ולכן אם מצרי ראשון נשא מצרית שניה, הולד מצרי שלישי, כי כתוב "אשר יולדו להם", תלאן הכתוב בלידה.

וכתב הבית שמואל, שאין להקשות מדוע הולכים אחר האם ולא אחר הפגום הרי שניהם פסולים! כבר כתבו רש"י ותוספות שדוקא בשני אומות אומרים שהולכים אחר הפגום אבל באומה אחת הולכים אחר האם.

רמב"ם – הלכה כרב דימי שמצרי שני שנשא מצרית ראשונה הולד שני, וכן מצרי ראשון שנשא מצרית שניה הולד שני, ונקרא מצרי שלישי רק מי שנולד למצרי שני ומצרית שניה. **והסביר המגיד משנה טעמו**, כי כתוב "בנים אשר יולדו להם", ואי אפשר ללידה בלא אב ואם ולכן צריך שיהיה שלישי גם מהאב וגם מהאם, אחרת אינו מותר ורב דימי בא להוסיף על דברי רבי יוחנן.

שו"ע

1. ע"פ המשנה בקדושין ("כל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולך אחר הפגום"), **התגיירה אחת מאלו** ונשאת לישראל או התגייר אחד מאלו ונשא לישראלית הולך אחר הפגום והולד כמו הפסול. לכן, גר עמוני או מצרי שני שנשא בת ישראל הבת כשרה אפילו לכהונה.
2. כגמרא וכרב דימי שמצרי שני שנשא מצרית ראשונה הולד מצרי שני, כי הולכים אחר הפגום.
3. אבל מצרי ראשון שנשא מצרית שניה, לרמב"ן ולרא"ש הולד שלישי כי הכל הולך אחר האם, ולרמב"ם הולד שני כי הכל הולך אחר הפגום.

סעיפים ז'-ח'

גמרא – "כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: באומות הלך אחר הזכר, נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם... במאי? אילימא במצרי שנשא עמונית, מאי פגום שבשניהם אית בה? עמוני ולא עמונית (ולכן יש רק פגום אחד)! אלא בעמוני שנשא מצרית, אי זכר הוי שדיה בתר עמוני (ויאסר לבוא לתמיד), אי נקבה הוי שדיה בתר מצרית (ותהיה מצרית שניה)". (שם עח: וקדושין סז:)

שו"ע

1. פסק את הגמרא וכרבי יוחנן, ולכן עמוני שנשא מצרית הולד עמוני, ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי כי הולכים אחר הזכר.
2. ואם התגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם, לפיכך גר עמוני שנשאת גיורת מצרית הולד עמוני אם הוא זכר (שאו הוא פגום) ומצרית אם היא נקבה (כי עמונית מותרת).
3. וכן גר מצרי שנשא גיורת עמונית הולד מצרי ואסור עד דור שלישי, כי הולכים אחר הפגום כי עמונית מותרת (ויש קדושין ועברה) ואין פגם שניהם.

רמ"א – גר מצרי שנשא כותית עמונית, הבן עמוני והבת מותרת.

דרישה, ב"ח – חלקו וסברו שהבת מצרית.

חלקת מחוקק – הלכה כרמ"א.

סעיף ט'

רש"י, רמב"ם, רז"ה – הלכה כלישנא קמא דרבא שמותרים לבוא בקהל לאחר שהתגיירו, שכל שבעה עממים מותר להתחתן איתם אחר שהתגיירו חוץ מהנתינים שדוד גזר עליהם שאסורים אף לאחר שהתגיירו.

רמב"ן, רשב"א – הלכה כלישנא דרבא, שכל ז' אומות ונתינים אסורים מהתורה גם לאחר שהתגיירו, ובניהם אחריהם של הנתינים מהתורה מותרים, כי לא מנתה דורות לאסור אותם, אלא שאסורים בגלל גזרת דוד.

ר"ת, גמנוני יוסף – ז' אומות אסורים לבוא בקהל לעולם.

שו"ע – פסק כרש"י ורמב"ם, שגוים משאר האומות (שאינם עמונים, מואבים, מצרים ואדומים) מיד לאחר שהתגיירו הוא כישראל מיד לכל דבר.

סעיף י'

משנת – "בו ביום בא יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש. אמר להם: מה אני לבוא בקהל? א"ל רבן גמליאל: אסור אתה לבוא בקהל. א"ל רבי יהושע: מותר אתה לבוא בקהל. א"ל ר"ג: והלא כבר נאמר לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'? א"ל רבי יהושע: וכי עמון ומואב במקומן הם יושבים? והלא כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות, שנאמר ואסיר גבולות עמים... וכל דפריש מרובא פריש... מיד התיירוהו לבוא בקהל". (ידים פ"ד מ"ד)

רמב"ם – כיום עמוני ומואבי ומותרים מיד כי סנחריב בלבב את האומות וכל דפריש מרובא פריש, ורוב האומות מותרים. וה"ה גם מצרי וכך כתוב בתוספתא קדושין (פ"ה ה"ו).

המב"ו.רא"ש – כיום עמוני ומואבי מותרים מיד, אבל מצרי אסור עד דור שלישי, כי המצרים שבו למקומם, כי הפסוק מעיד שלאחר 40 שנה ישובו המצרים למקומם, ככתוב "מקץ ארבעים שנה אקבץ את המצרים מן הגוים אשר נפוצו שם". וכך כתוב מפורש בתוספתא ידים (פ"ב ה"ח): "א"ל ר"ג לרבי יהושע: גר מצרי כיוצא בו? א"ל: מצרי נתן לה הכתוב קצבה, שנאמר: מקץ ארבעים שנה אקבץ את כל מצרים מהעמים...".

שנ"ץ – פסק כמשנה, שכיום התבלבלו האומות, לפיכך עמוני ומואבי ואדומי שהתגיירו מותרים לבוא בקהל מיד, כי כל דפריש מרובא פריש. ולגבי מצרי לרמב"ם גם מצרי מותר מיד, ולרמב"ן ולרא"ש באיסורו עומד עד דור שלישי.

ג"ת – הלכה כרמב"ם שמצרי מותר מיד.

פתי"ץ – הטעם של כל דפריש נצרך כדי להתיר לבוא בקהל אף מדרבנן, כי מהתורה אסור רק עמוני ודאי ולא עמוני ספק.

סעיף יא'

טור.שנ"ץ – פשוט שעבד שהוטבל לשם עבדות אסור בישראלית וישראל אסור בשפחה שהוטבלה לשם שפחות בין אם היא שפחה שלו ובין אם היא שפחה אחרת.

גר"א – לרוב הפוסקים העבד אסור בישראלית מהתורה משום "לא תהיה קדשה", ולרמב"ם האיסור הוא מדברי סופרים והפסוק "לא תהיה קדשה" מדבר בפנוי הבא על הפנויה.

סעיף יב'

גמרא – "ורב יוסף אמר רב: המפקיר עבדו יצא לחירות... וצריך גט שחרור". (גיטין לח:)

גמרא – "א"ר יהושע בן לוי: עבד שהניח תפלין בפני רבו יצא לחירות. מיתבי: לוח הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפלין בפני רבו או שקרא שלושה פסוקים בבית הכנסת בפני רבו, הרי זה לא יצא לחירות? אמר רבה בר רב שילא: כשרבו הניח לו תפלין (ואין עבדים רגילים בתפלין ואם לא היה משחררו לא היה מניח תפלין)". (שם מ.)

טור – ה"ה כשרבו היה ש"ץ וקראו לעלות לתורה. ובכל אלו הרי הוא כישראל לכל דבר.

גית.זוסף – תמה, מדוע הוא כישראל לכל דבר, הרי בכל המקרים הנ"ל משמע בגמרא שצריך גט שחרור גם כדי שיחשב כישראל גמור.

גמרא – "א"ר זירא אמר רבי חנינא אמר רב אשי אמר רבי: עבד שנשא את בת חורין בפני רבו יצא לחירות (כי זה שהתיר לו לשאת בת חורין מוכיח ששחררו). א"ל רבי יוחנן: כ"כ יש בידך (בשם רבי) ואני שונה: הכותב שטר אירוסין לשפחתו: ר"מ אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת (וחכמים חולקים על רבי): כדאמר רבה בר רב שילא: כשרבו הניח לו תפלין, **הכא נמי כשרבו השיאו אשה** (ואז יצא לחירות כי אם לא שחררו לא היה משיאו אשה).

ומי איכא מידי דלעבדיה לא מיעבד ליה איסורא (כשמשיאו לו אשה) ואיהו עבד איסורא (כשכותב לה שטר אירוסין בעצמו)? הכא במאי עסקין: דאמר לה צאי בו והתקדשי בו (כתב לה שטר אירוסין ואמר לה צאי בו והתקדשי בו), רבי מאיר סבר יש בלשון הזה לשון שחרור (כתב לה שטר אירוסין שתהיה ראויה להתקדש בו), ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון שחרור". (שם)

ה"נ.המב"ם.רא"ש.טור – הסכימו שעבד שרבו הפקירו או השיאו ישראלית או הניח לו תפלין יצא לחירות, וסיימו בגמרא לאחר דברי רבי זירא בשם רבי שכופים את רבו לכתוב לו שטר שחרור אע"פ שקידש בפני רבו.

פרש הרא"ש שכופים את רבו לכתוב את שטר השחרור כי הולכים אחר אומדן דעתו ששחרר אותו ורוצים למנוע מצב שיאמר שלא שחררו ועבדו הוא וכך יש ראייה בידי העבד. ומזה שלא כתוב בגמרא שאסור באשתו עד שישחררנו, משמע שיצא לחירות לגמרי מיד אפילו לפני שקיבל את שטר השחרור, ושטר השחרור רק יעיד על כך.

ה"ת – חלק על פרוש הרא"ש וכתב שמקודשת מספק ועדין לא יצא לחרות לגמרי עד שיקבל העבד לידי את שטר השחרור.

הדין כשנשא העבד אשה בפני רבו

ה"נ.המב"ם.רא"ש – במקרה זה לא יצא לחירות ולא חלו קדושי.

טור – בין כשרבו השיאו אשה ובין כשנשא אשה בפני רבו יש אומדן דעת ששחררו, יצא לחירות וקדושי קדושי.

גית.זוסף – תמה על הטור מדוע משווה בין המקרה של נשא אשה בפני רבו לרבו שהשיאו אשה, שהרי אם רבו השיאו אשה ודאי שחררו כי אחרת לא היה עובר איסור, אבל עבד שנשא אשה בפני רבו מי אמר שעבדו מסכים לכך?

ומתוך הבית יוסף, שאע"פ שבמקרה זה לא יוצא לחירות, מ"מ חוששים לענין איסור אשת איש, כי אם לא שחררו לא היה מתיר לו לעבור איסור בפניו, ולכן מקודשת מספק, ואסור לשהות עמה עד שישחררנו. וצ"ע.

הט"ז תמה על תרוץ זה, כי הטור כתב שתופסים הקדושי, משמע שאם קפץ אחר וקידש אין קדושי קדושי אפילו מספק, ואילו לפי הסבר הב"י שמקודשת רק מספק, צריך לחשוש מספק גם לקדושי של אחר.

הט"ז תרוץ שהטור הבין שתרוץ הגמרא האחרון האם יש בלשון "צאי בו והתקדשי בו" לשון שחרור דחיה לתרוץ הקודם "הכא נמי כרבו השיאו אשה", וכאן העבד מביא ראייה שהיה שחרור, כי בין אם נושא בעצמו ובין אם השיאו רבו זו עברה בלא שחרור, וכשנשא בעצמו זו ראייה ששחרר.

שני

1. עבד ששחרר הוא כישראל לכל דבר.
 2. פסק כמסקנות הגמרות וכרמ"ה, שאם רבו הפקיר את עבדו או שהניח לו תפלין או שקראו לעלות לתורה או שהשיאו אשה ישראלית אינו מותר בבת ישראל עד שיכתוב לו גט שחרור. ובכל מקרה מספק **חוששים לקדושי**.
ג'ת – פסק כר"ף, הרמב"ם והרא"ש שקדושי הם קדושי ודאי, וגט השחרור זו רק עדות ששחרר.
חלקת מחוקק – חוששים לקדושי מספק כדעת הרמ"ה וכפסק השו"ע, כי באיסור אשת איש מחמירים.
 3. הביא כ"י"א את דעת הטור שאפילו אם נשא אשה לבד בפני רבו, אפילו שלא רבו השיאו אשה, יצא לחרות וקדושי קדושין. **והוסיף הרמ"א** לדעה זו, שכ"ש אם נשא שפחתו שחוששים לקדושי.
- ג'ת. פרישה. מהרש"ל** – הלכה כטור שקדושי קדושי ודאי גם במקרה זה. והסבירו שכאשר נשא בפני רבו, רשאי רבו לערער ואז קדושי מבוטלים, אבל אם לא ערער, אומדים ששחררו וקדושי קדושי ודאי.

סעיף יג'

משנה – "איזהו ממזר? כל שאר בשר שהוא בלא יבוא (כל קורבה שאסורה אפילו בלאו ואפילו בלא כרת או מיתת ב"ד), דברי רבי עקיבא. שמעון התימני אומר: כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו. ורבי יהושע אומר: כל שחייבים עליו מיתת בית דין... ר' סימאי בשם ר"ע: כל איסורי לאוין. ר' ישבב בשם ר"ע: אפילו חייבי עשה". (יבמות מט.)

ה"ג. הרמב"ם – הלכה כשמעון התימני שכל שחייבים עליו כרת ומיתת בית דין הולד ממזר חוץ מהבא על הנדה שאינו ממזר אך הוא פגום. וכתב הדרכי משה, שאין הכוונה בדבריו שפגום לכהונה, אלא שאינו משפחה מיוחסת וראוי להתרחק.

השב"א, רא"ש – אפילו לכהונה אינו פגום.
לבוש – פגום לכהונה.

שו"ע – פסק כמשנה וכשמעון התימני שהבא על אחת העריות בין בחייבי כריתות ובין במיתת בית דין הולד ממזר, חוץ מהבא על הנדה שאע"פ שהולד פגום אינו ממזר אפילו מדרבנן.

דרכי משה. מהרש"ל. חלקת מחוקק. בית שמואל – פסקו כרשב"א וכרא"ש שאינו פגום אפילו לכהונה, אלא שהוא פגום ומקולקל וראוי להתרחק מהם.

סעיף יד'

גמרא – "עבד רבה תוספאה עובדא באשה שהלך בעלה למדינת הים ואישתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשריה (את הולד, כי השתהה אחר גמר צורתו שלושה חודשים ולא אומרים שהתעברה מאחר)...".

הרמב"ם – למד מהגמרא, שאם היה בעלה במדינת הים יותר מ"ב חודש ואז ילדה, הרי הולד בחזקת ממזר, כי הולד לא משתהה במעי אמו יותר מ"ב חודש. אבל פחות מ"ב חודש הולד כשר.

ה"ג – אינו בחזקת ממזר אפילו יותר מ"ב חודש, שמה בצנעה בא הבעל ובעל כמו במעשה של אביו של שמואל. **ודייק הרא"ש** שאינו ממזר אפילו אם האשה שותקת או אינה לפנינו, **אבל ברור שאם אומרת שלא בא בעלה כלל, אי אפשר להכשיר את הולד**. אבל אם הוא טוען שבא והיא אינה מודה, הבעל נאמן להכשיר את הולד.

נחלקו האחרונים בבאור המחלוקת:
חלקת מחוקק – **אם הבעל לא לפנינו והיא טוענת שבא בצנעה** לכו"ע הולד כשר, **ורק כאשר היא לא אומרת כלום** לרמב"ם ממזר אחר י"ב חודש ולבה"ג כשר.

ג'ת. וט"ז – **אם הבעל לא לפנינו והיא טוענת שבא בצנעה** לבה"ג כשר ולרמב"ם ממזר, **אבל אם גם היא לא אומרת כלום**, לכו"ע ממזר ולא טוענים שמה בא בצנעה (אלא שלבה"ג יהיה ספק ממזר).
אם הבעל לפנינו וטוען שבא בצנעה לכו"ע הולד כשר, ואם אומר שלא בא או שהיא מודה שלא בא או שמודה שהתעברה קודם י"ב חודש: לכו"ע הולד ממזר.

תשובות מ"מ. מו"ק – אם ראו בה דבר מכוער לא מכשירים את הולד ולא אומרים ששהה עד י"ב חודש, כי אומרים שהשתהה רק כשיש חזקת כשרות.

שו"ע – **כתב את דעת הרמב"ם ע"פ הגמרא**, שאשה שהיה בעלה במדינת הים ושהה שם י"ב חודש הולד ממזר, כיון שאין הולד שוהה במעי אמו יותר מ"ב חודש. **והביא את דעת בה"ג** שאינו בחזקת ממזר. **והלכה שהוא נחשב ספק ממזר**.

חלקת מחוקק – להבנתו, פסק השו"ע עוסק במקרה בו הוא אינו לא אומרת כלום ואז הולד ספק ממזר (לב"ח ולט"ז לבה"ג ספק ולרמב"ם ודאי ממזר).

ג'ת. וט"ז – להבנתם, פסק השו"ע עוסק במקרה בו היא טוענת שבא בצנעה, ואז הולד ספק ממזר (ולח"מ הולד כשר).

1. אבל תוך י"ב חודש אין לחשוש כי אומרים שהשתהה במעי אמו (כרבה תוספאה בגמרא וכרמב"ם).
פת"ש בשם מהר"ל ומהרש"ל – הלכה כרמב"ם וכרמ"א.
חלקת מחוקק, בית שמואל – ציינו לדעת התוספות והאגודה שאין הלכה כרבה תוספאה בגמרא, ואין הולד שוהה יותר מרע"א ימים (תשעה חודשי הריון + יום הלידה).
2. כהגה"מ, שכל זה שלא ראו בה דבר מכוער, אבל אם ראו בה דבר מכוער לא אומרים שהשתהה כ"כ עד י"ב חודש וחוששים שמה הוא ממזר (כי אומרים שהשתהה רק כשיש חזקת כשרות – ב"ש) ואסורה לבעלה (פת"ש).
חלקת מחוקק – כל זה כשהשתהה עד כמעט י"ב חודש, אבל אם ילדה בחודש העשירי אפילו שזה יותר מרע"א ימים לא חוששים אפילו ראו בה דבר כיעור, **כי רגילים ללדת בחודש העשירי והכל לפי הענין**.
העק"א – מכיון שהשו"ע לא באר מהו הדבר המכוער כאן, י"ל שמדובר כשנחשדת על אשת איש, כמו בס' יא.
פתחי תשובה – אם התייחדה באיסור וילדה לייב חודש אינה אסורה, כי בגלל ייחוד לא נאסרת ואין זה נקרא דבר מכוער.
3. פסק את תשובת מהר"ם מינץ, שאשה שהתעברה מבעלה בסוף סיון וילדה בתחילת כסלו כך שעברו חמשה חודשים, לא אומרים שהיתה מעוברת קודם לכן והולד ממזר, אלא שנולד מוקדם, כי הוא נחשב בן ז' חודשים (החודשים גורמים: יום אחד בסוף סיון, חמשה חודשים ויום אחד בכסלו, והלכה כרבי יהודה שהחודשים גורמים ולא הימים).
פת"ש – יש אחרונים שפקפקו על התר הרמ"א, אך יש הרבה אחרונים שהסכימו עם הרמ"א כגון נוב"י והחת"ס.
4. אם התעברה בסוף סיון והפילה בתשרי (כך שעברו שלושה חודשים) ושמעה את הולד בוכה, לא חוששים לומר שהיתה מעוברת קודם לכן וזינתה, כי החודשים גורמים וזה כאילו חמישה חודשים כולל סיון ותשרי ושייך שהנפל יבכה.
בית שמואל – מדובר שהפילה לאחר כמה ימים בתשרי כך שחסר לה פחות מחודשיים שלמים עד תחילת כסלו בו היתה אמורה ללדת (כי אז נחשבו לה שבעה חודשים)

סעיף טו'

דין דומה ובת דומה כשאינה פרוצה

גמרא – "אמר שמואל: ישא אדם דומה (שנטענת ומדוברת בפי כל על ניאופיה ופריצותה) ואל ישא בת דומה, שזו באה מטיפה כשרה וזו באה מטיפה פסולה (שמה מעכו"ם או ממזר) ורבי יוחנן אמר: ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה, שזו עומדת בחזקת כשרות וזו אינה עומדת בחזקת כשרות...
והלכתא: ישא אדם בת דומה ולא ישא דומה, דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו: אשה מזנה בניה כשרים, רוב בעילות אחר הבעל". (סוטה כז.)
הש"י – כל זה כשיכול לשאת דומה או בת דומה בלבד, אבל אם יכול לשאת כשרה ישא כשרה ולא את אלו.
המב"ם, שו"ע – אשת איש שיצא עליה קול שמזנה תחת בעלה, כי ראו שהיא פרוצה, והיו מרננים אחריה אין חוששים לבניה שהם ממזרים כי רוב בעילות אחר הבעל (כי הוא מצוי אצלה) **ומותר לשאת את בתה לכתחילה** (לא כרש"י), אבל היא עצמה כן חוששים לה משום זונה (כלומר כהן חושש לה ואסור להינשא לה לכתחילה. ואם נשא בדיעבד אין מוציאים אותה – בית שמואל).
חלקת מחוקק, בית שמואל – ה"ה אם באו עדים שזינתה, ג"כ בניה כשרים כי הולכים אחר רוב בעילות.

דין הבנים:

המ"א – פסק כמהרי"ן, שאם בעלה כהן חוששים על בניה שהם חללים ולכתחילה אסורים לכהונה, אבל אם אינו כהן בניה מותרים לכהונה אפילו זינתה במזיד ובאה עליו באיסור אח"כ.
והסביר הבית שמואל, שאשת כהן שזינתה תחתיו אפילו באונס אסורה לבעלה כי נעשית זונה, ובניה ממנו הם חללים, אבל אם בעלה היה ישראל בניה **כשרים אפילו לכהונה** כי חללים זה רק באיסור כהונה.
פתחי תשובה בשם מהרש"ל – **חלק על הרמ"א**, וסבר שאף אם בעלה ישראל וזינתה במזיד אמנם הולד אינו ממזר אפילו מדרבנן כי רוב בעילות אחר הבעל, מ"מ פסול לכהונה כי יש פסול חלל גם בישראל.
חלקת מחוקק – אם ידוע שלא בא עליה בעלה כלל אחר יציאת הקול שזינתה, שאז הספק הוא אם התעברה מבעלה קודם הקול, ודאי הולד לא חלל.

דין דומה ובת דומה כשהיא פרוצה

גמרא – "בעי רב עמרם: היתה פרוצה ביותר מהו?... תיקו". (שם)

הש"י, רמב"ם, תרומת הדשן – **ואם היא פרוצה ביותר חוששים אף לבניה שממזרים**, כי הגמרא נשארה בתיקו והולכים לחומרא, וזוה לא אומרים שרוב בעילות אחר הבעל, כי יש חשש אמיתי שרוב הבעילות מאחרים. **וכ"פ הט"ז וכתב שכך סוברים רוב הפוסקים, הרמב"ם, הטור, הבית יוסף, הדרכי משה, הפרישה והב"ח**.
בה"ג, הגה"מ, מהר"ל, שכך הבינו מהרמב"ם – חוששים לה משום זונה ולבניה ולכן כולם פסולים לכהונה, **אבל חשש ממזרות לא**. והחשש בגמרא הוא רק לגבי אשת כהן אם בניה חללים. **וכ"פ הבית שמואל**.

שנ"ע – פסק כרמב"ם ורוב הפוסקים שחוששים שבניה ממזרים. וכ"פ הט"ז הפרישה והב"ח.
בית שמואל – לכתחילה מחשיבים את בניה ממזרים ובדיעבד כשנישאה צ"ע. וכתב שיש להקל.
המ"א

1. הוסיף את דברי מהר"ם מפדוואה, שהיא נאמנת לומר על בניה שהם כשרים **גם אם היא פרוצה ביותר**.
ט"ז – חלק על הרמ"א, וכתב שדברי מהר"ם הם רק שלא היתה פרוצה אלא חשד בעלמא, אבל הרמ"א הרחיב דין זה גם כשפרוצה ביותר וזה לא מסתדר ע"פ שיטת רש"י וסיעתו שיש חשש אמיתי שרוב הבעילות מאחרים.
בית שמואל – הסכים עם מהר"ם מפדוואה, וכתב ע"פ שיטת הגה"מ ומהרי"ו שגם כשהיא פרוצה נאמנת לומר שהם כשרים כי ממילא לא חוששים להם משום ממזרות אלא רק פסול כהונה, ואם היה רואה הט"ז שיטת רוב הפוסקים לא היה משיג על הרמ"א.
 והסיק להלכה שלכתחילה בניה אסורים בישראל ובדיעבד צ"ע אם מוציאים אותה מישראל.
 2. ואם היתה פרוצה כשהיתה פנויה או ארוסה אך לא לאחר הנישואין, אע"פ שראוה מנאפת מדי פעם, בניה כשרים.

סעיף טז'

גמרא – "הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה (בעלה שבא עליה אע"פ שזה באיסור) שאין הולד ממזר. נדה, דהא תפסי בה קדושין, שנאמר: ותהי נדתה עליו, אפילו בשעת טומאתה. סוטה נמי, דהא תפסי בה קדושין..." (יבמות מט: -ג).
הבנן חננאל – הבא על הסוטה הולד ממזר מדרבנן.
מהר"ג. רבנו ירוחם – גם בסוטה הולד לא ממזר כלל כמו בנידה.

משנה – "האשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת, ובאו ואמרו לה מת בעלך ונשאת ואח"כ בא בעלה, תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה... והולד ממזר מזה ומזה (אם חזר הבעל הראשון ובא עליה)...". (יבמות פז:)
גמרא – "...והתנן והולד ממזר מזה ומזה, בשלמא משני ממזר, אלא מראשון אמאי, אשתו היא וישראל מעליא הוא וקא שרינן ליה בממזרת?! א"ל: הכי אמר שמואל אסור בממזרת, וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אסור בממזרת, ואמאי קרי ליה ממזר? לאוסרו בבת ישראל". (שם פט:)
המב"ם – הולד מהראשון אסור בממזרת של תורה ואסור בבת ישראל והוא נחשב ממזר מדרבנן שמוטר לשאת רק ממזרת מדרבנן. וכל זה כשחזר ובא עליה הבעל הראשון קודם שגרשה הבעל השני, אבל אם גרשה הבעל השני ואז חזר ובא עליה הבעל הראשון, דינו כמו מחזיר גרושתו לאחר שנישאה כבר, שאע"פ שעבר עבירה, הולד לא ממזר כלל.

הדין כשיצא עליה קול שהיא מגורשת או אלמנה בלא עדים: ר"י הלבן – החמיר על בנה משום חשש ממזרות. **רבנו חיים כהן** – אין לחוש והקול יצא בהתר.

שנ"ע – פסק כמשנה, שהאשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת, הולד מהשני ממזר גמור ומותר בממזרת. וכגמרא, שאם הראשון חזר ובא עליה **קודם** שגרשה השני הוא ממזר מדרבנן ומותר בממזרת מדרבנן, משום קנס שקנסו אותה חכמים שתבדוק היטב לפני שנישאת שוב, וכל עוד שמעשה קיימים כי השני לא גרש אותה, גזרו חכמים שהולד מהראשון יהיה ממזר מדרבנן (אבל לא בספק ממזרת מהתורה – פרישה וט"ז).

נבעלה לבעלה לאחר שגרשה השני:

חלקת מחוקק – ואם לאחר שגרשה השני בא עליה הראשון, **לדעת הרמב"ם אינו ממזר** כמו מחזיר גרושתו לאחר שנישאה שהן בחיבי לאוין ואין הולד ממזר, ולדעת **התוספות מראשון לעולם הוא ממזר**.
בית שמואל – דעת תוספות כרמב"ם, שלאחר גרושי שני לא קנסו אותה.

נבעלה לשני לאחר שגרשה בעלה הראשון:

שנ"ע (ס' יז. סע' גו.) חלקת מחוקק – אם בא עליה השני לאחר שגרשה הראשון או מת, מ"מ נשאר ממזר מדרבנן משום קנס, כי מעשה קיימים.
בית שמואל – אם גרשו **גם הראשון וגם השני** ואח"כ זינתה מהשני, פשוט לכו"ע שאינו ממזר.

זינתה ואח"כ התעברה מבעלה

הבנן חננאל – גם פה הוא ממזר מדרבנן. תוספות, רא"ש, מרדכי – הולד כשר, כי אין כאן טעם לקנוס.
המ"א – פסק כתוספות והרא"ש, שאם זינתה ואח"כ בא בעלה עליה אין הולד ממזר כלל.

סעיף יז'

גמרא – "שלחו ליה בני בי מיכסי לרבה: מי שחציו עבד וחציו בן חורין, הבא על בת ישראל מהו? א"ל: השתא עבד כולו אמרינן כשר, חציו מיבעיא!! אמר רב יוסף: מרה דשמעתא מנו רב יהודה, והא אמר רב יהודה: מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו ולד אין לו תקנה (ודינו כממזר)! כי איתמר דרב יהודה: כגון דקדיש בת ישראל, דנמצא צד עבדות שבו משתמש באשת איש... אלא כי איתמר דרב יהודה: כגון שבא על אשת איש ונמצא צד חירות שבו משתמש באשת איש". (יבמות מה. -):

רש"י – אע"ג שאם כולו עבד הולד כשר, כאן מכיון שיש צד חירות, אז דינו כמו שאר ישראל הבא על אשת איש שהולד ממזר.

המב"ם – יש לו צד כשרות מעורבב עם צד עבדות, ולכן הולד אסור אף בשפחה משום צד הכשרות שבו

שו"ע – פסק את הגמרא וכרמב"ם, שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על אשת איש אסור בשפחה וגם בכשרה ואין לו תקנה, והולד כמותו לעולם ומותר רק בגיורת, ובניו ממזרים (בי"ש).

חלקת מחוקק, בית שמואל – שיטת רש"י שממזר גמור הוא ומותר בשפחה יותר מוסכמת משיטת הרמב"ם.

סעיף יח'

משנה – "...וכל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום, ואיזה זה? זו אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל [וה"ה אדומית ומצרית ראשונה], בת ישראל לממזר ולנתין". (קדושין סו):

משנה – "ממזרים ונתינים (גבעונים שגזר עליהם יהושע) אסורים ואיסורם איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות". (יבמות עח):

שו"ע – כמשנה, שישראל שנשא ממזרת או ממזר שנשא ישראלית הולד ממזר לעולם.

סעיף יט'

משנה – "...וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קדושין הולד כמותה, ואיזה זה? זה ולד שפחה ונכרית". (קדושין סו):

גמרא – "והלכתא: עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש". (יבמות מה):

ה"ה, המב"ם – הביא שיש גורסים בגמרא שבמקרים אלו הולד כשר לישראל אבל פגום לכהונה, ולכן אם יש בת אסורה להינשא לכהן. ויש שלא גורסים תוספת זו וממילא הולד כשר גם לכהונה. ונשאר הדבר בגדר ספק ואם נולדה בת ונישאה לכהן הולד ספק חלל.

המב"ם – כתב שהולד כשר לחלוטין. משמע שגם לכהן.

רא"ש, טוה – הכריע שהולד פגום לכהונה בודאות.

שו"ע – פסק כמשנה, שגוי או עבד שבאו על ממזרת הולד ממזר, כי הולד כמותה, אבל גוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה ובין באשת איש, כי אין לה עליהם קדושין, וכדעת הרא"ש שפגום לכהונה.

סעיף כ'

משנה – "...וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קדושין הולד כמותה, ואיזה זה? זה ולד שפחה ונכרית". (קדושין סו):

משנה – "רבי טרפון אומר יכולים ממזרים להיטהר. כיצד? ממזר שנשא שפחה, בנה עבד. שחררו, נמצא הבן בו חורין. רבי אליעזר אומר: הרי זה עבד ממזר". (שם סט):

גמרא – "איבעיא להו: רבי טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר? תא שמע: אמרו לו לרבי טרפון טהרת את הזכרים ולא טהרת את הנקבות. ואי אמרת לכתחילה קאמר, ממזרת נמי תינסיב לעבדא? עבד אין לו חייס..."

שמע מינה רבי טרפון לכתחילה קאמר. אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי טרפון". (שם)

קשה מדוע ממזר מותר בשפחה הרי הוא חייב בכל המצוות שבתורה וביניהם האיסור לפסולי חיתון?

רש"י, ה"ה, ר"ן – האיסור להינשא לשפחה הוא מדאורייתא ונלמד מהפסוק: "לא יהיה קדש בבנות ישראל", וממזר מכיון שהוא עצמו כבר נוצר בעבירה, הוא כבר נקרא "קדש", ולכן אין עליו את האיסור של "לא יהיה קדש".

המב"ם – האיסור לשאת שפחה הוא מדרבנן וכאן לא גזרו מפני תקנת זרעו של הממזר.

הבננו ירוחם – מדובר כאן בשפחה שטבלה לשם עבדות וקבלה מצוות, כי אם גויה ממש אסור להתחתן ולא היה מתיר זאת רבי טרפון לכתחילה.

שו"ע

1. פסק כרבי טרפון, שממזר שבא על שפחה, הולד עבד. השתחרר הרי הוא בן חורין וכשר. לפיכך ממזר נושא לכתחילה שפחה שקבלה עליה מצוות וטבלה לשם עבדות כדי שבניו יהיו מותרים בישראלית.
2. **פתח: תשובה** – יש דרך לטהר זרעו של ספק ממזר ע"י שינשא לשפחה שרבה שחרר אותה בתנאי שתינשא לכשר, ואז אם הוא כשר היא משוחררת וזרעו כשר, ואם אינו כשר ממילא אינה משוחררת וזרעה כמותה.
2. ע"פ המשנה, אם ממזר בא על גויה, הולד גוי, כי אין לו עליה קדושין. ואם התגייר הרי הוא כישראל לכל דבר.

שני"ע – פסק כרמב"ם שגר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת הולד לכל דבר ואסור בממזרת.

סעיף כד'

משנה – "גרי וחרורי, ממזירי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרים לבוא זה בזה". (קדושין טו).
משנה – "כל האסורים לבוא בקהל מותרים לבוא זה בזה. רבי יהודה אוסר. רבי אליעזר אומר: ודאן בודאן מותר, ודאן בספקן וספקן בודאן וספקן בספקן אסור. אלו הן ספקות: שתוקי ואסופי וכותי". (שם עד).
גמרא – "אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי אליעזר. (שם עה).
שני"ע – פסק את המשניות וכרבי אליעזר, שממזר נושא ממזרת כשניהם ודאים, אבל כשאחד מהם או שניהם ספק ממזר אסורים, שמא האחד ממזר והשני לא. וספק ממזר הוא הבא מספק ערווה, כגון שבה אביו על אשה שהיא ספק מקודשת או ספק מגורשת.
חלקת מחוקק, בית שמואל – מהתורה ממזר מותר בשתוקי כי רק בקהל ודאי אסור לו לבוא, וכן ספק ממזר מותר מהתורה לבוא בקהל, כי רק ממזר ודאי אסור לו לבוא, אלא שמעלה עשו חכמים ביוחסין ואסרו (ע"פ הגמרא בדף עג).

סעיף כה'

משנה – "הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה... ספק בן ט' לראשון ספק בן ז' לאחרון, יוציא והולד כשר ממה נפשך". (יבמות לה).
גמרא – "ת"ר: ראשון ראוי להיות כהן גדול ושני (אם חזר היבם ובעל) ממזר מספק (שמא הראשון בן האח המת ואז הוא אסור בכרת משום אשת אח). רבי אליעזר בן יעקב אומר: אין ממזר מספק. מאי קאמר?
 אמר אביי הכי קאמר: ראשון ראוי להיות כהן גדול ושני ספק ממזר ואסור בממזרת. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אינו ספק ממזר אלא ודאי ממזר ומותר בממזרת.
 רבא אמר הכי קאמר: ראשון ראוי להיות כהן גדול ושני ממזר ודאי מספק. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אין ודאי ממזר מספק, אלא ספק ממזר ואסור בממזרת.
 וקמפילגי בדרכי אלעזר, דתנן רבי אלעזר אומר: ודאן בודאן מותר, ודאן בספקן וספקן בודאן וספקן בספקן אסור. אלו הן ספקות: שתוקי ואסופי וכותי. ואמר רב יהודה אמר רב: הלכה כר' אלעזר...". (יבמות לו).
שני"ע – פסק כמשנה שיבמה שלא שהתה אחר בעלה הראשון שלושה חודשים והתייבמה וילדה ספק בן ט' לראשון או בן ז' לשני, הולד כשר. ואם חזר היבם ובא עליה והתעברה וילדה, הולד ספק ממזר (שמא הולד של הראשון ואסור היה לו ליבמה) ואסור בממזרת ובבת ישראל.

סעיף כו'

משנה – "ואלו הם שתוקי? כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו (וכשקורא אבא אמו משתיקה אותו)... אבא שאול היה קורא לשתוקי, בדוקי". (קדושין טו).
גמרא – "מאי בדוקי? אילימא שבודקים את אמו ואומרת לכשר נבעלתי נאמנת, כמאן? כרבן גמליאל, תנינא חדא זימנא: דתנן, היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה? אמרה להם: מאיש פלוני וכהן הוא: רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיים, ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבן גמליאל? חדא להכשיר בה (ר"ג, שיכולה לאכול בתרומה), וחדא (אבא שאול) להכשיר בבתה... אמר רבא: הלכה כאבא שאול". (שם עד).

המב"ם, שני"ע

1. פסקו כאבא שאול, שפנויה (אפילו לא יצא עליה קול זנות מעולם) שהתעברה וילדה, אם היא אומרת שנבעלה לכשר, נאמנת והולד כשר כי מהתורה שתוקי כשר. ומ"מ אינו מוחזק כבנו ודאי ליורשו, אלא רק אסור בקרובותיו מספק, אא"כ הוא מודה שהוא בנו (בנו ממש) שאז נחשב כבנו לכו"ע.
המ"א – ואפילו היתה (אותה הפנויה) מיוחדת לו (כגון שהיא פילגשו), אינה נאמנת עליו לומר שהוא בנו אא"כ הוא מודה.
חלקת מחוקק – כל זה כשחשודה להיבעל לאחרים, אבל אם אינה חשודה אז הוא מוחזק כבנו אפילו אם אינו מודה שהוא בנו אלא רק שנבעלה לו.
פתח: תשובה בשם גתע. גיהודה – כשחשודה להיבעל לאחרים אינו מוחזק כבנו, ולכן אם הוא כהן או לוי, הולד אינו מוחזק ככהן או לוי (כאשר חשודה להיבעל לאחרים) וכ"ש אם מכחיש ואומר שהולד לא ממנו. **הפת"ש אף הסתפק** שמא במקרה שמכחיש ואומר שהולד לא ממנו והיא דיימא מעלמא יש להתיר אותו בקרובותיו. וצ"ע.
2. ואם אינה לפנינו או שהיא שוטה או אילמת הולד ספק ממזר **והוא שתוקי**, ואפילו אם אומרת שהוא מפלוני ואותו פלוני ידוע שהוא ודאי ממזר, **ואפילו אם הוא מודה שנבעלה לו ג"כ**, הרי הוא **ספק ממזר** ואינה נאמנת לפוסלו ולעשותו ממזר ודאי (כי מהתורה כשר ואסור בממזרת). וכ"פ הר"ן והנמוקי יוסף.
חלקת מחוקק, בית שמואל – כתבו ששמעע שהולד ספק ממזר אפילו אם היא לא חשודה להיבעל לאחרים (לא דיימא מאחרים), מ"מ חוששים לזה.

החלקת מחוקק חלק על זה, והוכיח מהרא"ש, הרשב"א והמגיד משנה, שכאשר אינה חשודה מאחרים (אינה דיימא מעלמא) והוא מודה שהוא בנו, תולים ברוב ביאות שלו והוא בנו לכל דבר אפילו אינו מודה, ואם הוא ממזר הולד ממזר ודאי וכ"ש כשהיא מיוחדת לו כגון פילגש. ומה שכתב הרמב"ם שהוא ספק זה כשהיא חשודה מאחרים (דיימא מעלמא) שאז א"א לתלות ברוב ביאות אחריו, כפי שפרש רבא את שיטת רב בגמרא (לקמן לגבי ארוסה שעברה).

הבית שמואל הכריע להלכה שבאיסור דרבנן אכן לא חוששים כשאינה חשודה והוא בנו לכל דבר או ממזר, אבל באיסור דאורייתא לא. אלא, שאכן יש חשש איסור תורה שמא ישא שפחה (ר"ת ועוד).

ועוד כתב שאם ידוע שזינתה עם כשר ויש כאן רוב כשרים לא חוששים אפילו לדעת הרמב"ם כי יש תרי רובי.

מדוע אינה נאמנת לעשותו ספק ודאי ולהכשירו בממזר?

גרונ' הרמב"ם – כי כשם שזינתה עם זה שהודה לה, כך זינתה עם אחר ואולי הולד מהאחר.

ה"ו. מגיד משנה – דוקא לאב נתנה התורה רשות לפסול ולומר שבנו זה ממזר אבל לא לה, ולכן זה כאילו לא אמרה כלום והולד ספק ממזר. **בית שמואל** – הקשה לפי פרוש הר"ן והמגיד משנה, **מדוע לא נאמנת לעשותו ממזר**, הרי בלא דיבורה היא יהיה ספק ממזר וכשר מדאורייתא, וכשם שנאמנת להכשירו ולהעמידו על דין תורה, כך תהיה נאמנת לפסלו ולהעמידו על דין תורה שממזר מותר לו מהתורה לבוא בספק קהל? **הב"ש דחה את האפשרות לתרץ** שיש לחוש שישא שפחה, כי לרמב"ם אין איסור תורה בלשאת שפחה (סעי' טז).

והביא בשם הפרישה שאינה יכולה לעשותו ממזר, שמא ישא ממזרת וירבה ממזרים בישראל. וכתב הב"ש שזה דחוק ונשאר בצ"ע.

אמנם השלטי גבורים כתב שאכן היא נאמנת לומר שהוא ממזר ודאי.

המ"א – פסק כתרומת הדשן, וכל זה כשהיא פנויה, אבל אם זינתה תחת הבעל **ובעלה נמצא עמה**, אפילו אומרת שהוא של פלוני והוא ממזר, אין חוששים לדבריה שתולים רוב בעילותיה בבעל וכשר ומותר בקרובי אותו פלוני שאומרת שנבעלה לו.

מהר"ן – אשה שהתגרשה וילדה, הולד כשר מספק ספיקא, ספק זינתה אחר גרושין, ואת"ל קודם גרושין שמא זינתה מעכו"ם. ואם אומרת שזינתה קודם גרושין, הולד ספק ממזר, והיינו כשבעלה לא אצלה וכנ"ל.

בית שמואל – הקשה על דבריו, הרי גם אם זינתה אחר גרושין, קי"ל שפנויה שזינתה ולא בדקו אותה, הולד ממזר? ומתרץ, שמדובר שם שיש ממזר באותו מקום וחוששים שמא זינתה עם ממזר, אבל אם אין ממזר הולד כשר.

סעיף כז'

גמרא – "איתמר: הבא על ארוסתו בבית חמיו, רב אמר: הולד ממזר (שמא התעברה מאחר), ושמואל אמר: הולד שתוקי. אמר רבא: מסתברא מילתיה דרב דיימא מעלמא (חשודה גם מאחרים, כי מן הסתם לא בועל קודם חופה), אבל לא דיימא מעלמא, בתר ידיה שדינן ליה. איכא דאמרי: בבא עליה (שהוא מודה בזה) כולי עלמא לא פליגי דבתריה ידיה שדינן ליה, והכי איתמר: ארוסה שעברה: רב אמר הולד ממזר (הולכים אחר רוב העולם ומותר בממזרות), ושמואל אמר הולד שתוקי (ואסור בממזרות). אמר רבא: מסתברא מילתיה דרב דלא דיימא מיניה ודיימא מעלמא, אבל דיימא מיניה, אע"ג שדיימא מעלמא בתריה ידיה שדינן ליה". (יבמות סט:)

גמרא – "...ואי בעית אימא: ... מאי ממזר דקאמר רב, לאו דמותרת בממזר אלא דאסור בבת ישראל, ושמואל אמר הולד שתוקי דאסור בבת ישראל. אי הכי היינו דרב? ... ואי בעית אימא: מאי שתוקי? בדוקי, שבדוקים את אמו ואומרת לכשר נבעלתי, נאמנת...". (קדושין עה.)

ה"ו. גמרא יוסף – מכאן למדו שאם לא נבדקה אמו או שהיא אילמת או שוטה, הולד ספק ממזר אפילו לשמואל, כי הוא מכשיר רק אם אמו נבדקה.

גמרא – "ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרב יוסף. היא אמרה מיניה והוא אמר אין, מינאי. אמר רב יוסף, למאי ניחוש לה? חדא, דהא קא מודה. ועוד, הא אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבן גמליאל (כשאמרו לה מה טיבו של עובר זה והיא אמרה מאיש פלוני וכהן נאמנת)!

א"ל אביי: ובהא כי לא מודה (במקרה של המשנה) מכשר רבן גמליאל, והאמר ליה שמואל לרב יהודה שינא! הלכה כר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים אצלה והכא רוב פסולים אצלה (כי ארוסה אסורה על הכל). וליתעמיד, תקשי לך היא גופה, הלכה ואת לא תעביד עובדא? אלא מאי אית לך למימר, הא לכתחילה והא דיעבד, והא נמי בדיעבד דמי". (כתובות יג:–יד.)

המב"ם. רא"ש. ה"ו. גמרא יוסף. יוסף בשם הרשב"א – מה שרבן גמליאל מכשיר אין הכוונה שהארוס מכחיש אותה (ואומר שלא בא עליה מעולם) כי אז הולד ממזר משום ברי וברי ובהא לא מכשיר ר"ג, **אלא הכונה שהארוס איננו לפנינו שאז בדיעבד הולד כשר כי הלכה כרבן גמליאל.**

וכתב הרמב"ם שכל זה לפסול את הולד, אבל האשה לא תחשב כזונה והיא נאמנת לומר שנבעלה לארוס אפילו הוא מכחיש ואם נישאת לכהן לא תצא, אבל מבחינת הארוס עצמו שויה אנפשיה חתיכה דאסורא, כי מבחינתו יש ספק שמא באונס או ברצון וספק דאורייתא לחומרא.

טורה מתנה – פסקו את הנ"ל:

1. כגמרא בכתובות וכתב יוסף, שארוסה שהתעברה בבית אביה, אם היא אומרת שמהארוס התעברה והוא מודה או שאינו בפנינו או שאינו זוכר (כרמב"ם, רא"ש והר"ן) הולד כשר.

המ"א – וכשהולד כשר ומחזיקים שהוא מהארוס, אז נחשב כבנו גם לענין ירושה כל עוד שלא מכחיש את דבריה. **והסביר החלקת מחוקק**, שאע"ג שהוא ספק מהארוס, מ"מ אין אחיו יכולים למנוע ממנו את הירושה עד שיביא הוכחה שהוא אחיהם, כי היא העידה עליו ואף אחד לא הכחיש אותה ויש לה ולבנה חזקת כשרות, ואם לא היה יורש את אביו היה יוצא עליו לעז ממזרות. לכן א"א לחלק בין כשרותו לקהל לדין

ג'ת. שמואל – אפילו לענין יבום הוא נחשב כבנו והיא פטורה בלא חליצה.

האם היא כשרה לכהונה? ג'ת בשם גדול אחד – אם הוא מודה מותרת לכהן, ואם לא מודה אפילו אינו בפנינו אסורה לכהן. **חלקת מחוקק** – חלק, וסבר שמותרת לכהן כי גם הולד מותר. **ג'ת. שמואל** – יש חילוק בין כשרות הולד לבין רצונה להינשא לכהן. לכן לכתחילה לא תינשא לכהן.

2. כמסקנת הראשונים, שאם אינו מודה אלא מכחישה ואומר שהולד אינו ממנו, הולד ממזר ודאי, כי התורה האמינה לאב לומר שבנו זה הוא ממזר ובזה לא הכשיר ר"ג.

3. כמסקנת הרמב"ם מהגמרא בכתובות ושיטת רבן גמליאל, שאע"פ שהוא מכחיש אותה ואע"פ שהולד ממזר, האשה אינה זונה ונאמנת לומר שנבעלה לארוס. ולכן אם נשאת לכהן לא תצא והולד ממנו כשר (אבל לכתחילה לא תינשא לכהן), אבל לארוס עצמו אסורה בכל מקרה, כי שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

4. כגמרא בקדושין וכדעת שמואל, שאם אינה בפנינו או שאומרת שלא יודעת, הולד ספק ממזר (בדוקי) ואסור בבת ישראל. [בסעיף הבא מבואר שאם הארוס מודה ואינה חשודה מאחרים אז הולד כשר בגלל תרתי לטיבותא, עיין לקמן]

סעיף כח'

גמרא – "איתמר: הבא על ארוסתו בבית חמיו, רב אמר הולד ממזר, ושמואל אמר הולד שתוקי. אמר רבא: מסתברא מילתיה דרב דיימא מעלמא (חשודה גם מאחרים, כי מן הסתם לא בועל קודם חופה), אבל לא דיימא מעלמא, בתר ידיה שדינן ליה. איכא דאמרי: בבא עליה (שהוא מודה בזה) כולי עלמא לא פליגי דבתריה ידיה שדינן ליה, והכי איתמר: ארוסה שעברה: רב אמר הולד ממזר (הולכים אחר רוב העולם ומותר בממזרות), ושמואל אמר הולד שתוקי (ואסור בממזרות). אמר רבא: מסתברא מילתיה דרב דלא דיימא מיניה ודיימא מעלמא, אבל דיימא מיניה, אע"ג שדיימא מעלמא בתריה ידיה שדינן ליה". (יבמות סט:)

רמב"ם, טור – פסקו כלישנא קמא ולחומרא, שאם היו מרננים אחריה שזינתה עם ארוסה ועם אחרים, אע"פ שבא עליה ארוסה בבית חמיו הולד ספק ממזר כי הפקירה עצמה לאחרים. **והסביר המגיד משנה, שכדי להכשיר אותה צריך תרתי לטיבותא**: שבא עליה הארוס (הוא מודה) ולא יצא עליה קול שזינתה עם אחרים, אבל אם אין תרתי לטיבותא, כגון שלא ידוע שבא עליה ארוסה או שבא עליה וזינתה עם אחרים, אז הולד ספק ממזר, אא"כ נבדקה ואומרת שנבעלה רק לארוס שאז הולד כשר.

רשב"א, רא"ש בשם ראב"ה – פסקו כלישנא בתרא, שאם מודה שהוא בא עליה או שידוע שבא עליה, הולד כשר בכל מקרה אע"פ שדיימא מעלמא ואפילו לא נבדקה.

שו"ע

1. פסק כגמרא ורמב"ם שפסק כלישנא קמא ולחומרא, שהבא על ארוסתו בבית חמיו והוא מודה שבא עליה: אם היו מרננים אחריה שזינתה עם ארוסה ועם אנשים אחרים (דיימא מעלמא), והיא לא בפנינו או שלא יודעת, הולד ספק ממזר כי כשם שהפקירה עצמה לו, אולי הפקירה עצמה לאחרים (ולא שייך לומר רוב בעילות אחר ארוס).

2. כרמב"ם, שאם נבדקה ואמרה [שרק] לארוס נבעלתי (והוא מודה), הולד כשר.

רמ"א – כמגיד משנה, שה"ה אם ידוע שהארוס בא עליה ולא יצא עליה קול שזינתה, אז יש תרתי לטיבותא והולד כשר.

סעיף כט'

משנה – "האומר בני זה ממזר אינו נאמן. ואפילו שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינם נאמנים. רבי יהודה אומר: נאמן".

גמרא – "כדתניא: יכיר – יכירונו לאחרים, מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור, וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור, כך נאמן אדם לומר זה בני גרושה וזה בני חלוצה. וחכמים אומרים אינו נאמן". (קדושין עח:)

רמב"ם – לכן הבעל נאמן לומר שהעובר אינו ממנו ולהפוך אותו לממזר, אבל היא לא נאמנת לפוסלו כמו שראינו לעיל לגבי פנויה שנתעברה, אלא רק לעשותו ספק ממזר.

גמרא – "ת"ר: ... מעשה באחד שבא לפני רבי יהודה, ואמר לו: נתגיירתי ביני לבין עצמי. א"ל רבי יהודה: יש לך עדים? אמר ליה: לאו. יש לך בנים? א"ל: הן. א"ל: נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך. ומי אמר רבי יהודה אבנים לא מהימן, והתניא: יכיר – יכירונו לאחרים, מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור. וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר בני זה בני גרושה או בני חלוצה הוא, וחכ"א אינו נאמן? א"ר נחמן בר יצחק: ה"ק ליה, לדברך עובד כוכבים אתה ואין עדות לעובד כוכבים.

רבינא אמר: הכי קאמר ליה: יש לך בנים? הן. יש לך בני בנים? הן. א"ל: נאמן אתה לפסול את בניך ואי אתה נאמן לפסול בני בניך". (יבמות מז:)

גה"ג, ר"ת – הלכה כרבי יהודה כאשר יש בכור, כלומר שאומר איזה בני בין בניו הוא הבכור ואז עושה את הגדול ממנו ממזר, אבל במקום שאין בכור שאינו "מכיר" את הבכור לאחרים, אינו נאמן להכריז על בנו ממזר אפילו אשתו פרוצה ביותר, כי רוב בעילות אחר הבעל. **שאלות, ר"ג, רמב"ם, ר"י, רא"ש** – בכל מקרה נאמן האב לומר שבנו ממזר בין אם יש בכור ובין אם אין בכור.

המ"ת – מה שנאמן האב לומר שבנו ממזר זה רק כאשר לא היתה לו חזקת כשרות קודם על פי אביו, אבל אם הכשירו קודם ואח"כ בא לפסול אותו לא נאמן.

תרומת הדשן – מה שנאמן אב לומר שבנו ממזר זה רק כאשר זה בנו מאשתו, אבל פנויה שבנה מפלוני והוא אומר שאינו שלו אלא מגוי, לא נאמן הוא אלא היא.

שנ"ע

1. פסק כרמב"ם שאשת איש שאומרת על עובר שאינו מבעלה אינה נאמנת לפוסלו,

המ"א – לעיל בסעי' כו' פסק שאפילו אם זינתה בודאי (ויש עדים – ח"מ) ואומרת שהוא של פלוני אין חוששים לדבריה, כי רוב בעילות אחר הבעל.

בית שמואל – ע"פ תרומת הדשן בסעי' כו מדובר שבעלה נמצא עמה.

2. אבל האב נאמן ע"פ דברי רבי יהודה לומר שאינו בנו ולפוסלו כמו שנאמן לומר שבנו הוא בכור, ואז הוא יהיה ממזר ודאי.

האם חוששים שהתעברה מגוי אם היא לא אמרה כלום? טור, שנ"ע – לא אומרים. **המב"ם** – דינו של הולד ספק ממזר, שמא מכותי התעברה.

פת"ש בשם שער המלך והעק"א – אין מחלוקת בין הטור לרמב"ם: כאשר היא טוענת שממנו התעברה והוא מכחיש אז הולד ממזר ודאי וא"א לטעון מכותי כי היא אומרת שזה ממנו ולזה התכוון הטור, וכשלא אומרת כלום אז ניתן לטעון שמא מגוי התעברה. השו"ע דיבר במקרה בו לא ניתן להסתפק בגוי כגון עיר שרובה יהודים.

3. כרבינא, שאם יש לבן בנים, כמו שאינו נאמן על בני בנו, כך אינו נאמן על בנו.

העק"א בשם מהר"ם מפדואה – אם פוסל את כל בניו שיש להם בנים, אינו נאמן אף לאלו שאין להם בנים.

4. ואם היא אומרת שהתעברה מכותי או עבד נאמנת, והבעל לא יכול להכחישה בזה, כי בכל ספק היא נאמנת להכשיר.

המ"א

1. י"א שכל זה בנשואה שלא יכולה לפסול את בנה, אבל ארוסה שאומרת שבנה ממזר, אע"פ שהוא אומר שהוא בנו ולא זזה ידו מידה, י"א שהוא ספק ממזר וי"א שהוא נאמן.

חלקת מחוקק, בית שמואל – הריטב"א הכריע שתמיד האיש נאמן ואין נאמנות לאשה נגד האיש ולכן הולד כשר.

בית שמואל – ואם הארוס אינו כאן והיא אומרת שבנה ממזר, הרי זה ספק ממזר.

2. כרמ"ה, שמה שנאמן האב לפסול את בנו זה רק כאשר לא היתה לו חזקת כשרות מקודם, אבל אם היתה לו חזקת כשרות מקודם, האב לא נאמן לפוסלו אא"כ יביא עדים.

3. אם האב פסל את בנו ואח"כ חזר בו והביא אמתלא למה פסל אותו, נאמן.

4. כתרומת הדשן, שמדובר שנאמן לגבי בנו מאשתו, אבל פנויה שאומרת זהו בן פלוני והוא אומר שהתעברה מממזר, אינו נאמן לפוסלו ומאמינים לאשה.

פת"ש בשם רעק"א – הבין מהרמ"א שרק כשהיא פנויה לא נאמן לומר ממי שהתעברה ולפסול, אבל אם היא אשתו ואומר שאינו בנו נאמן

לומר ממי התעברה, וזה אינו נכון, כי ברגע שאומר שאינו בנו כבר אינו נאמן יותר.

סעיף ל'

המב"ם, שנ"ע – מי שאמר על עצמו שהוא ממזר נאמן לאסור עצמו על בת ישראל משום שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, אבל אסור בממזרת עד שנדע בודאות שהוא ממזר (כי אדם קרוב אצל עצמו), ובנו כמוהו שהוא גם ספק ממזר. ואם יש לו בני בנים נאמן לפסול את עצמו ולא את בניו ובני בניו.

בית שמואל – מכאן שהוא עושה עצמו ממזר רק מדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, אז אם בא על בת כהן אינו אוסרה בביאתו מדין זונה.

סעיף לא'

משנה – "אסופי – כל שנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא את אמו". (קדושין סט.)

גמרא – "אמר רבא בר רב הונא: מצאו מהול אין בו משום אסופי. משלטי הדמיה (אבריו מתוקנים ומיושרים אין בו משום אסופי. שייף מישחא (משוח בשמן) ומלא כוחלא (שמו לו כחול בעיניים), רמי חומרי, תלי פיתקא ותלי קמיעא אין בו משום אסופי. תלי בדיקלא, אי מטיא ליה חיה יש בו משום אסופי, ואם לאו אין בו משום אסופי. זרדתא, סמיכא למתא יש בו משום אסופי, ואם לאו אין בו משום אסופי. בי כנישתא, סמיכתא למתא ושכיחי אין בו משום אסופי ואם לאו יש בו משום אסופי". (שם עג:)

שנ"ע – כמשנה וכגמרא, שאסופי הוא זה שנאסף מהשוק ולא ידוע מי אביו ומי אמו והוא ספק ממזר, וכל זה כשאין הוכחה שלא הושלך לשם מיתה, אבל אם יש הוכחה שלא הולך לשם מיתה, כגון שהוא מהול או אבריו מתוקנים או משוח בשמן וכו' או שנמצא במקום שרבים מצויים שם או שנמצא בבית הכנסת הסמוך או בצדי רה"ר, אינו אסופי כי חוששים עליו לשומרו והושלך רק משום רעבון.

פת"ש בשם נודע ביהודה – **הקשה**, מה הנפק"מ אם יש הוכחה שלא הושלך למיתה, הרי בכל מקרה יהיה שתוקי? **והסיק הנוב"י**, שבשתוקי יודעים מי אמו והיא מוגדרת "קבוע" שמא הלכה אליהם ולכן היא הולד פסולים כי התעברה בזנות, אבל באסופי דנים רק על הולד ודינו כפורש מהרוב, כמו בט'

חנויות ובשר הנמצא בשוק שכשר כי הולכים אחר הרוב, ורק חכמים החמירו באסופי אפילו ברוב כשרים משום רגלים לדבר. ולכן כאשר יש הוכחה שלא השליכה אותו למיתה, ממילא דינו כאסופי ולא כשתוקי והוא כשר כי הרוב כשרים וכל דפריש מרובא פריש.

סעיף לבי

גמרא – "...אלא כי איתמר דרבא, אהא דאמר רב יהודה אמר רבי אבא אמר רבי יהודה בר זבדי אמר רב: כל זמן שבשוק אביו ואמו נאמנים עליו, נאסף מן השוק אין נאמנים עליו. מאי טעמא? אמר רבא הואיל ויצא עליו שם אסופי. ואמר רבא: ובשני רעבון אע"פ שנאסף מן השוק אביו ואמו נאמנים עליו". (קדושין עג:)

הש"ע – בשנת רעבון הרבה ילדים נשלכים ולא רצו לפוסלם מחמת יציאת קול.

ירושלמי. רמב"ם. ר"ן. טור – מספיק שאביו או אמו צריכים להעיד עליו שהוא בנם.

שני"ע – פסק כרב יהודה וראשונים, שולד שהיה מושלך בדרך ובא אחד ואסף אותו ואמר שהוא בנו, נאמן. וכן אמו נאמנת. ואם באו אח"כ אביו ואמו ואמרו שהוא בנם, לא נאמנים, כי כבר נאסף מהשוק. וכרבא, שבשנת רעבון תמיד נאמנים כי השליכו אותו מפני הרעב ורצו שאחרים יזונו אותו, ולאחר שנאסף מודים שהוא בנם.

סעיפים לגי-לדי

משנה – "מצא בה תינוק מושלך, אם רוב נכרים, נכרי. ואם רוב ישראל, ישראל. מחצה למחצה, ישראל. רבי יהודה אומר, הולכין אחר רוב המשליכין". (מכשירין פ"ב מ"ז)

גמרא – "אמר רב: לא שנו שאם רוב ישראל ישראל אלא להחיותו (משום "וחי אחיך עמך"), אבל ליוחסין לא (היינו להינשא לכהן). ושמואל אמר: לפקח עליו את הגל". (כתובות טו:)

המב"ם – אם רוב ישראל אז התינוק נחשב כישראל לענין שבי"ד צריכים לפרנס אותו משום וחי אחיך עמך, **אבל לענין יוחסין הוא ספק גוי**, ואם קידש אשה צריכה גט מספק אפילו אם יש רוב גוים, ומי שהרגו אינו נהרג עליו אפילו יש רוב ישראל. **וכתב הבית יוסף** שמצוה להחיותו בין אם רוב ישראל ובין אם מחצה על מחצה, אלא שמחדשים שברוב ישראל אינו כישראל לענין יוחסין.

מדוע לפי הרמב"ם הוא ספק גוי אפילו אם יש רוב ישראל? הסבר המגיד. משנה – יש מקצת גוים ומקצת ישראל קבועים בעיר וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

הדין בעיר שרובה עכו"ם כאשר התגייר או הטבילוהו לשם גרות

המב"ם – אם הטבילוהו ב"ד או שהתגייר אינו נחשב כגוי אבל הוא ספק ממזר כמו כל אסופי ואסור בין בבת ישראל ובין בממזרת.

ראב"ד – אם התגייר מותר בבת ישראל, כי הולכים אחר הרוב. **ובאר המגיד משנה**, שמותר משום ספק ספיקא, ספק גוי ספק ישראל (מדין קבוע), וגם את"ל שהוא ישראל הוא ספק ממזר שמותר מהתורה, וכשיש שני ספיקות לא גזרו. ובממזרת אסור שמא הוא ישראל. [הב"ש תמה וכתב שגם בממזרת צ"ל מותר]

שני"ע

1. כמשנה ורמב"ם, שאסופי שנמצא בעיר שיש בה נכרים וישראל, בין שישראל הם הרוב ובין שהנכרים הם הרוב, הרי הוא ספק נכרי לענין יוחסין ואם קידש אשה היא צריכה גט מספק, כי כל אחד הוא קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. **בית שמואל** – לענין פקוח נפש הולכים אחר הרוב. **פתחי תשובה** – אם יש רוב כותים צריכה גט מספק רק משום חומרת אשת איש. לכן, אם קידש אותה ישראל אחר לפני שקיבלה גט מהאסופי, צריכה גט מחשני בודאות.
2. כרמב"ם, שאם הטבילוהו לשם גרות או שטבל משהגדיל [בעיר שרובה עכו"ם], **לענין יוחסין הוא כישראל אסופי שהוא ספק ממזר ואסור בין בישראל ובין בממזרת**, והטבילה רק הוציאה אותו מחשש נכרי. **בית שמואל** – זה לרמב"ם, ולראב"ד מותר גם בממזרת וגם בבת ישראל. ואם יש תרי רובי עכו"ם נראה שגם לרמב"ם הולד כשר.

הדין בעיר שרובה עכו"ם כאשר לא התגייר ולא הטבילוהו לשם גרות

גמרא – "... אלא כי איתמר דשמואל ארישא איתמר: אם רוב עובדי כוכבים, עובד כוכבים. אמר שמואל: ולפקח עליו את הגל אינו כן (שמפקחים עליו את הגל אפילו ברוב עכו"ם כי לא הולכים בפקוח נפש אחר הרוב).

אם רוב עובדי כוכבים, עובד כוכבים למאי הלכתא? אמר רב פפא להאכילו נבלות (בידיים וכ"ש שלא מחזירים לו אבדה או משלמים או נזקים).

אם רוב ישראל ישראל, למאי הלכתא? אמר רב פפא: להחזיר לו אבידה (ומוציאים מיד ישראל הזוכה בה).

מחצה על מחצה ישראל למאי הלכתא? אמר ריש לקיש: לנזקין. ה"ד, אי נימא דנגח תורא דידן לתורא דידיה לימא ליה: אייתי ראייה דישאל את ושקול! לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן, פלגא משלם ואידך פלגא אמר להו: אייתי ראייה דלאו ישראל אנא ואתן לכוין". (שם)

הש"ג. תוספות – מפקחים עליו את הגל בין אם יש מחצה ישראל ומחצה גוים ובין אם הרוב גוים וכ"ש שמצוים להחיותו ולפרנסו רק ברוב ישראל.
המב"ג. השב"א – מפקחים עליו את הגל בין אם יש מחצה ישראל ומחצה גוים ובין אם הרוב גוים, אבל להחיותו ולפרנסו מצוים רק ברוב ישראל.
המב"ג – מפקחים את הגל רק במחצה על מחצה, אבל ברוב גוים לא מפקחים את הגל. וראייתו מדברי רבי יוחנן (יומא פד): שאם יש תשעה גוים וישראל אחד באותה חצר מפקחים, בחצר אחרת לא מפקחים, ומדובר שפרשו כולם ולא נשאר אחד קבוע, ואז מי שפורש מהם פורש מהרוב והרי הרוב גוים וכן לא מפקחים את הגל. וה"ה לאחד שפרש מעיר שרובה גוים שלא מפקחים עליו את הגל בשבת.
 [לגבי הניקין הטור ציין שהוא משלם חצי נזק אפילו אם רוב גוים, אך הב"י כתב שזה אינו אלא רק במחצה על מחצה כי ברוב גוים הוא בחזקת גוי ולענין זה וצריך לשלם הכל. אמנם הד"מ דחה את הדיוק של הב"י בדעת הטור]

שנ"ע

1. פסק כרב פפא וכרמב"ם, שאם לא התגייר והיו רוב נכרים מותר להאכילו נבלות [וכ"ש שלא מחזירים לו אבדה ומשלם בניקין נזק שלם כעכו"ם], כי אין לו חזקה והוא עצמו אינו יודע אם ישראל הוא. ולא מפקחים עליו את הגל בשבת
חלקת מחוקק – לענין ניקין הוא נחשב כגוי גמור ואם נגח שור שלו לשור שלנו משלם נזק שלם אפילו בשור תם.
 אמנם אם היו רוב ישראל מחזירים לו אבדה כמו ישראל גמור.
2. **הדין לענין נזיקין אם נגח שור ישראל את שורו: תוספות** – משלם לו נזק שלם אע"ג שאין הולכים בממון אחר הרוב, כי כלל זה קיים רק כאשר מוחזק בממון בהתר, וכ"פ הב"ח. **המב"ג. ע"פ הבית שמואל. טור. מגיד משנה** – אין משלמים נזק שלם כי לא הולכים בממון אחר הרוב עד שיביא ראיה שהוא ישראל. וכ"פ הבית שמואל.
3. ואם היו מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל [אבל לא מחזירים לו אבדה עד שיביא ראיה שישראל הוא], ולענין נזקין ובכל ספק ממון חל בו הדין של המוציא מחברו עליו הראיה, וכרמב"ם שמפקחים עליו את הגל בשבת.
המ"א – פסק כרמב"ן והרשב"א שפסק כשמואל שאפילו אם יש רוב נכרים מפקחים עליו את הגל, אבל להחיותו ולפרנסו חייבים רק ברוב ישראל.

סעיף לה'

גמרא – "תנו רבנן: נאמנת חיה לומר זה כהן וזה לוי, זה נתין וזה ממזר. במה דברים אמורים? שלא קרא עליה שם ערער, אבל קרא עליה ערער אינה נאמנת. ערער דמאי? אילימא ערער חד, והאמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים? אלא ערער תרי. ואיבעית אימא: לעולם אימא לך ערער חד, וכי אמר רבי יוחנן אין ערער פחות משנים, הני מילי היכא דאיתא חזקת כשרות, אבל היכא דליכא חזקת כשרות (כגון כאן) חד נמי מהימין". (קדושין עג:).
הש"ג – מדובר שיש כמה נשים שילדו בבית אחד אחת ילדה כהן ואחת לוי ואחת נתין ואחת ממזר וכל אחד נאמנת לומר מיהו בנה, כאשר לא יצא מעורר על הולד לומר שזהו בנה של אשת ממזר.
ה"נ. רא"ש. המב"ג – הלכה כלישנא בתרא שגם אם יצא ערער אחד אינה נאמנת. ואע"ג שערער של אחד אינו ערער, מ"מ כאן שאין לולד חזקת כשרות נאמן גם אחד לערער.
ה"ג – **הקשה** מדוע עד אחד יכול לערער את נאמנות היולדת, הרי כל מקום שהאמינה התורה לעד אחד הרי הוא כשנים? **ותרץ**, שזה נאמר רק בדבר שעתיד להתגלות, אבל כאן הנאמנות של היולדת אינה מן הדין, אלא מכיון שע"פ רוב אי אפשר לדעת בענין של מי הולד, לכן האמינו לה, ולכן עד אחד יכול להכחישה.
הבית שמואל לא הבין את קושית הר"ן, הרי עד אחד נחשב כשנים רק לאחר פסק דין של ב"י, וכאן עדין ב"י לא פסק להחיות את הולד ע"פ היולדת ועדין יכול עד להכחישה?
הסביר הבית שמואל, שהר"ן סובר כתוספות שהאמינה התורה לעד אחד כשנים גם קודם פסק דין.
ועוד הקשה הבית שמואל, הרי כאן לולד אין לא חזקת כשרות ולא חזקת פסול וא"כ לא צריך שהעדות תהיה עתידה להתגלות (אלא רק כאשר מוציאים דבר מחזקתו), וא"כ מדוע אינה נאמנת כשני עדים?
ותרץ, שאולי הר"ן סובר שאשה אינה נאמנת אפילו בדבר שאין לו חזקה, אלא רק במה שיתגלה אח"כ.

שנ"ע – פסק את הברייתא וכרש"י, שנשים שילדו בבת אחת אשת כהן, לוי וישראל וממזר, נאמנת כל יולדת לומר מיהו בנה, כלומר, מיהו כהן, מיהו לוי, מיהו ישראל ומיהו ממזר, כי כל עוד שלא הוחזק ייחוסו נאמנת. וכל זה כשלא ערער עליה אף אחד, אבל אם ערער עליה אפילו אחד (כרי"ף, הרמב"ם והרא"ש) ואמר שמשקרת אינה נאמנת, והבן בחזקת כשר ללא ייחוס, כי אין לאף ולד חזקת פסול ונאמן עד אחד להכשירו.
חלקת מחוקק – משמע מהשו"ע שהולד כשר בין אם המערער פוסל את הולד ובין אם לא. לפי זה **הקשה על השו"ע**, מדוע לא יהיה תינוק זה כקבוע בבית, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וספק ממזר, כמו לעיל בסעי' לג באסופי שנמצא בעיר שרובה עכו"ם? וצ"ע. **ותרץ ערוה"ש**, שגם הוא קבוע אז הוא ספק ממזר שמדאורייתא כשר, ומכיון שיש גם אחד שמכשירו (או האשה או העד) לא גזרו בזה חכמים.
בית שמואל – מדובר שמעיד על הולד שהוא כשר ומערער על עדותה, ואז הולד כשר ע"פ עדותו

מתי ערערו עליה? פרישה – הערער יצא עליה קודם שהעידה. **בית שמואל ע"פ הר"ג. הרמב"ם והשו"ע** – הערער יצא אחר שהעידה.
מה הכונה שלבן אין ייחוס? בית שמואל – לא ידוע ייחוסו, כלומר, מי אביו, או שאינו כשר לכהונה אלא רק לבוא בקהל ישראל.

סעיף לז

משנה – "גרי וחרורי, מזירי ונתיני שתוקי ואסופי כולם מותרים לבוא זה בזה". (קדושין סט).
גמרא – "ת"ר: גר נושא ממזרת דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר: גר לא ישא ממזרת. אחד גר, אחד עבד משוחרר וחלל מותרים בכהנת. מ"ט דרבי יוסי? חמשה קהלי כתיבי: חד לכהנים וחד ללוויים וחד לישראלים וחד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל, קבל גרים לא איקרי קהל. ורבי יהודה, כהנים ולויים מחד קהל נפקי, אייתר ליה לקהל גרים...". (קדושין עב: עג.).

משנה – "כל האסורים לבוא בקהל מותרים לבוא זה בזה. רבי יהודה אוסר. רבי אליעזר אומר: ודאן בודאן מותר (כגון ממזרים או נתינים ודאים), ודאן בספקן וספקן בודאן וספקן בספקן אסור. אלו הן ספקות: שתוקי ואסופי וכותי". (שם עד.).
גמרא – "אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי אליעזר. (שם עה.).

המב"ס, שו"ע – פסקו ע"פ רבי אליעזר שספק ממזר או ספק נתין או שתוקי ואסופי [וכן כותי – לדעת הטור] כולם אסורים לבוא זה בזה, ואם נשא יוציא והולד נשאר ספק כאבותיו. ותקנתם שישאו מהגרים, כי גר מותר בממזרת ואז הולד הולך אחר הפגום ויהיה גם ממזר. ואם שתוקי או אסופי נשא גיורת ומשוחררת או גר ומשוחרר שנשאו שתוקית או אסופית הולד שתוקי או אסופי כי הוא הולך אחר הפגום.

ממזר בנתינה: ע"פ הרמב"ם, ממזרים ונתינים ודאים מותרים זה בזה. אמנם כל זה לאחר שהתגייר הנתין ואז האיסור להינשא עם נתין הוא משום קדושת ישראל וממזר אינו בקדושתו יותר ומותר בנתין, אבל קודם שהתגייר אסור, ורק בשפחה התירו את הממזר משום תקנת הולד.
ספק ממזר, שתוקי ואסופי בנתינים: **ר"ע, ט"ו** – ספק ממזר אסור בנתינה, כי **נתינים אסורים מהתורה** ואז זה כמו ספק בודאי בממזר שאסור.
המב"ס – ספקות מותרים גם בנתינים (בנוסף לגרים), כי נתינים מהתורה הם גרי אמת **ודוד גזר עליהם** (מדרבנן) שלא יבואו בקהל בודאי כגון ממזר ודאי, אבל בספק ממזר לא גזרו. והקלו בשתוקי ואסופי שהם ספק.

סעיף לז

המב"ס, שו"ע

1. כתב מדעתו שכל מדינה שיש בה גויה או שפחה שראויה ללדת, הואיל ואסופי הנמצא בה הוא ספק גוי או עבד, אם ישא גיורת [קודם שהטבילוהו לשם יהדות וגיירו אותו] הרי זו ספק אשת איש והבא עליה פטור, כי לא הורגים כשספק עבר עבירה שיש בה מיתה. [לראב"ד אם יש רוב ישראל דינו כישראל והבא עליה חייב מיתה]
 2. שתוקי שנשא אשה שאולי היא ערוה עבורו, הרי היא ספק אשת איש ואין קדושין תופסים בעריות. ומדובר באשה שיכולה להיות ערוה עבורו כגון שאביה או אחיה קיים כשהתעברה אמו של אותו שתוקי. וכך אשה שהתגרשה או התאלמנה יכולה להיות ערוה עבורו שמא היא אשת אביו או אשת אחי אביו.
- חלקת מחוקק** – מדובר בשו"ע גם במקרה שאשתו היא בת ישראל ונשא אותה באיסור, או שהיא גיורת או **שנשא בהתר** כגון ששאלו את אמו ואמרה שנבעלה לכשר והוא כשר.
- בית שמואל** – אם אין בשתוקי חשש ממזר מותר לישא אשה ולא חוששים שמא ישא אחותו, **ורק אם נשא באיסור** אז אשתו ספק אשת איש.
- הב"ט, נטרוניא גאון** – מיניים שפרשו מדרכי ישראל והם פרוצים בעריות ולא כותבים כתובות או גיטין ולא חולצים ומייבמים, בניהם בחזקת ממזרים ולא יבואו בקהל שמא ישאו נשים ויביאו עוד ממזרים.

נישואי קראים

הב"ט, שמשון – אסור להתחתן עם קראים כי הם מקדשים בכסף או בביאה ומגרשים נשותיהם שלא ע"פ ההלכה ונישאות לאחרים בחיי בעליהן ונמצאו הבנים ממזרים מאשת איש.

המ"א – פסק כרבנו שמשון. וכן אין מקבלים אותם אם רוצים לחזור, שמא יתערבו בישראל וירבו ממזרים. אבל האנוסים החוזרים לדת ישראל מותר להתחתן בהם כמו שאר גרים, כי אינם מקדשים ע"פ ההלכה ולכן גם אינם ממזרים.

גודע ביהודה – מה שהקראים אסורים לבוא בקהל, זה רק במקום שהם קבועים, אבל אם פרש אחד, כל דפריש מרובא פריש. אלא, שאם האשה הזו היתה במקום קביעות הקראים ובהיותה גדולה ובת דעת פרשה מהם, עדין אסורה משום קבוע, כי זה נקרא "פרשה בפנינו".

לכן, אם האשה הזו מעולם לא היתה במקום הקביעות ונולדה חוץ למקום הקביעות, הרי זו מותרת להישאר תחת בעלה כי כבר נעשה מעשה, אבל אם בגדולתה כבר היתה במקום הקביעות והיא בעצמה נסעה משם, אינו מכריע האם היא אסורה או מותרת.